

Dysgu oddi wrth gyfeillion yn yr Alban

Yn ddiweddar, treuliodd Aled Davies o Gyngor Ysgolion Sul Cymru bum diwrnod yn yr Alban yn cyfarfod nifer o enwadau a mudiadau yno er mwyn trafod gwaith plant. Yma mae'n rhannu ei brofiadau, gan ystyried sut gallwn ninnau yng Nghymru ddysgu ac elwa o'r hyn sy'n digwydd yn yr Alban.

Ers cael fy mhenodi i weithio i'r Cyngor Ysgolion Sul 35 mlynedd yn ôl, dwi wedi gwerthfawrogi pob cyfle posib i gyfarfod pobl eraill sy'n gweithio yn yr un maes. Yn fuan wedi i mi gychwyn yn y swydd fe'm llusgwyd gan Rheinallt Thomas i gynhadledd CGMC, sef rhwydwaith gwaith plant Eglwys Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon. A 35 mlynedd yn ddiweddarach, dwi'n dal i'w mynychu, ac wedi gwasanaethu fel Cadeirydd a Thrysorydd. Yn yr un modd fe aeth â fi am wibdaith i'r Swistir i gynhadledd gyfatebol ar lefel Ewropeaidd, ac mae wedi bod yn dda cael dod i adnabod cydweithwyr dros y cyfandir cyfan.

Un pererindod blynyddol arall i mi yw mynd i'r Christian Resources Exhibition, lle ceir dros 300 o stondinau yn hybu nwyddau Cristnogol. Fel un sy'n paratoi adnoddau Cymraeg ar gyfer eglwys Cymru, mae gweld yr hyn sy'n gyfoes a newydd yn fanteisiol, ac yn ysgogiad i gychwyn ar broiectau newydd 'nôl yng Nghymru. Fodd bynnag, eleni, am y tro cyntaf, doedd y dyddiadau ddim yn gyfleus, a chollwyd ar y cyfle i fynychu'r

arddangosfa. Gan na fu'r daith i dde Lloegr felly'n bosib eleni, cefais y syniad o anelu tua'r Alban yn lle hynny, er mwyn cyfarfod â chynrychiolwyr rhai mudiadau ac enwadau yno. Mae'n debyg ein bod yn reddfod yn tueddu i edrych tua Lloegr am adnoddau, gan fod cynifer o fudiadau a chyhoeddwy Cristnogol yn gweithio yno. Ond fis Hydref eleni, mi drois i gyfeiriad yr Alban i weld yr hyn oedd yn digwydd yno, a cael saith cyfarfod buddiol dros gyfnod o bum diwrnod.

Dyma grynodedb o'r daith a rhai argraffiadau.

Eglwys yr Alban

Mae'n debyg mai Eglwys yr Alban yw'r eglwys gryfaf yn yr Alban, sef Eglwys Bresbyteriaidd yr Alban. Mae eu prif swyddfa yng Nghaeredin, a cefais gyfle i gyfarfod eu swyddog datblygu gwaith plant. (Efallai y bydd rhai ohonoch yn cofio Ionwen Roberts a fu'n gweithio yng Ngholeg y Bala ganol yr 80au, ond a aeth i'r Alban i gyflawni'r swydd hon am tua 10 mlynedd tan ganol y 90au) Suzi Farrant sy'n dal y swydd erbyn hyn, un sydd wedi ymchwilio ac ysgrifennu'n helaeth ar weinidogaeth bob oed. Roedd hithau'n dweud bod y pandemig wedi bod yn ergyd farwol bron i waith plant yn yr eglwys, ac mai prin yw'r plant a welir mewn oedfa ar y Sul, a bod nifer y clybiau a'r ysgolion Sul wedi lleihau'n ddifawr ers pum mlynedd. Fodd bynnag, mae'r eglwys yn buddsoddi'n helaeth mewn

gwaith newydd gyda theuluoedd, a hynny drwy waith yn y plwyfi lleol a thrwy gefnogi gwaith mewn ysgolion. Mae sawl adnodd gwerthfawr wedi ei gyhoeddi ganddynt, a gobeithiwn un ai rannu'r rheini yn Saesneg fel y maent, neu hyd yn oed gyfieithu ambell beth.

Cymdeithas y Beibl

Tra mae Cymru a Lloegr yn rhannu yr un Cymdeithas y Beibl, mae gan yr Alban gorff sy'n hollol annibynnol ac ar wahân. Bu'n dda cael cyfarfod gyda'r Cyfarwyddwr Gweinidogaethau, Fiona McDonald, er mwyn clywed beth oedd eu gweledigaeth hwythau. Cefais gopi o Feibl lliw yn iaith Gaeleg yr Alban, a braf oedd clywed am y diddordeb cynyddol yng ngogledd y wlad tuag at yr iaith. Roeddent hefyd yn cyhoeddi llawer o adnoddau cenhadol i'w rhannu, yn eu plith nifer o gynlluniau ar gyfer y Nadolig. Eleni ceir 24 cerdyn i'w plygu yn eu hanner ar ffurf triongl er mwyn creu bynting y Nadolig. Ar bob ochr o'r pedwar triongl roedd gweithgareddau teuluol, ac erbyn y Nadolig roedd bynting lliwgar a deniadol yn atgoffa'r teulu o'u taith drwy'r Adfent. Y llynedd roedd syniad cyffelyb gyda chydweithio teuluol i greu ffenest Nadolig, gan fynd â'r stori'n weledol i ochr y stryd, gan dynnu sylw pawb oedd yn pasio heibio. Dyma syniadau syml y gellir eu mabwysiadu yng Nghymru ar gyfer 2025. Roedd ganddynt lyfrau syml ac apelgar hefyd er mwyn cyflwyno'r Beibl i blant, a mawr ([parhad ar y dudalen nesaf](#))

Dysgu oddi wrth gyfeillion yn yr Alban (parhad o dudalen 3)

obeithiwn fedru cyfieithu rhai o'r rhain hefyd. I ddysgu mwy am eu gwaith, ewch i <https://www.scottishbiblesociety.org>.

Scripture Union

Eto, tra mae Scripture Union Cymru a Lloegr yn un corff, mae Scripture Union Scotland yn gorff hollol annibynnol, a braf oedd cyfarfod yr Ysgrifennydd Cyffredinol, Zonya Bewick, yn ei swyddfa yng Nghaeredin. Mae SU yn gorff sylweddol yn yr Alban, gyda dros 300 o staff, ac yn weithgar mewn ysgolion, yn trefnu gwyliau a gwersylloedd ac yn cyhoeddi adnoddau. Roedd eu pwyslais ar weithio yn gwbl leol, cefnogi gwaith ar lawr gwlad mewn ysgolion ac eglwysi. Mae canran uchel o eglwysi yn yr Alban â chaplaniaid mewn ysgolion, a'r rheini gan amlaf yn weithwyr SU. Mae hyn yn beth prin iawn yng Nghymru, er i fudiadau fel Trobwynt benodi gweithwyr ysgolion am gyfnod. Roedd yn dda clywed am eu cynlluniau Pasg a Nadolig hefyd, yn arbennig eu diwrnodau 'profiad y Pasg' a'r Nadolig wrth ymweld ag ysgolion. I ddarllen mwy am eu gwaith, ewch i <https://www.suscotland.org.uk>.

CVE Scotland

Mae'n debyg mai'r cyswllt gyda'r elusen CVE oedd y mwyaf rhyfeddol. Elusen yw hon sy'n gweithio gydag eglwysi i'w helpu i wneud cyswllt â'u hysgolion leol. Gan fod y Cyngor Ysgolion Sul, fel rhan o'i gynllun gwaith am y tair blynedd nesaf, hefyd am helpu eglwysi i ymestyn allan i'w hysgolion lleol, roedd yn gyswllt pwysig.

Wedi ebostio cadeirydd yr elusen, Megan Patterson, daeth ateb yn dweud y byddai'n hapus i fy nghyfarfod yn ei chartref yn Livingstone, a hefyd y byddai modd cyfarfod y Prif Weithredwr yn y swyddfa yn Paisley. Wedi cadarnhau dyddiad ac amser, o fewn hanner awr, daeth ebost arall ganddi – yn dweud ei bod hi newydd sylweddoli fy mod yn

dad i Gruffydd! Erbyn deall, gwraig o Aberystwyth oedd Megan yn wreiddiol, er ei bod wedi byw yn yr Alban ers dros 50 mlynedd. Mae ei mam yn dal i fyw yn Aberystwyth, yn 96 oed, a'i chwaer yn aelod yn yr Eglwys Efyngylaidd yn y dref, lle mae ein mab ni hefyd yn aelod. Roedd Megan ar ymweliad ag Aberystwyth yn ddiweddar ac wedi mynychu oedfa yr oedd Gruffydd yn digwydd bod yn ei harwain y diwrnod hwnnw.

Cyswllt diddorol arall rhyngom oedd fod ei rhieni, sef Ieuan ac Ivory Davies, yn ffrindiau agos i dad-cu'r Parch. Ddr Rhys Llwyd, Caersalem, Caernarfon, sef y Parch. Gareth Davies. Roedd Megan yn cofio'r dylanwad mawr a gafodd ef arni pan oedd yntau'n gaplan ar wersylloedd Bryn-y-groes, y Bala, pan oedd hi yn ei harddegau. Treuliodd Megan lawer o'i bywyd yn gweithio fel cenhades yn Affrica, ond mae wedi ymddeol erbyn hyn, ac mae hi a'i gŵr, sy'n weinidog ar eglwys rydd yn yr Alban, yn brysur yn gwasanaethu sawl mudiad Cristnogol.

Bu'n dda clywed am eu gwaith, ac am y berthynas dda sydd rhwng eglwysi ac ysgolion. Mewn cyfnod lle mae llawer o eglwysi heb ysgolion Sul, mae her wirioneddol yn ein hwynebu o ran creu cyswllt â phlant a theuluoedd unwaith yn rhagor; heb os, mae cyswllt ag ysgolion lleol yn allweddol i hyn. Gyda phwyslais yn y cwricwlwm newydd ar gynefin a'r gymuned leol, mae gan ein heglwysi rôl allweddol i'w chwarae yn hyn. Bu'n braf clywed am waith CVE, sydd wedi bod yn gwneud y gwaith yma ers degawdau. Bu'r cyfarfod â Lynn MacMillan yn Paisley yr un mor adeiladol, a hithau'n cydlynu'r gwaith o ddydd i ddydd. I ddysgu mwy am eu gwaith, ewch i <https://cve-scotland.org.uk>.

Canolfannau GLO a John Ritchie Ministries

Dwy ganolfan adnoddau fawr yn yr Alban yw'r rhain, y naill yn Motherwell a'r llall yn Glasgow, sydd â dewis anhygoel o lyfrau ac adnoddau ynddynt. Erbyn

hyn, prin iawn yw'r siopau Cristnogol sydd ar ôl yng Nghymru, a dewis cyfyng iawn sydd yn y siopau sy'n weddill. I mi, erbyn hyn siop lyfrau'r Church House Bookshop, Westminster, Llundain, yw'r unig siop o sylwedd sydd ar ôl, felly bu'n dda cael ymweld â dwy ganolfan enfawr yn yr Alban. Gyda chynifer o siopau wedi diflannu o'r stryd fawr, a rhai ddim ond yn gwerthu ar lein erbyn hyn, roedd yn dda treulio rhai oriau difyr yn gafael mewn cyfrolau diddorol a gweld y diwyg a'r cynnwys, er mwyn casglu syniadau posib i'w cyfieithu. Mae gan GLO wefan, sef <https://www.globookshop.com>, os hoffech wybod mwy.

Christian Focus Publications

Tua 20 mlynedd yn ôl bŵm i fyny yn Inverness am dridiau, gyda William a Carine McKenzie, a aeth ati 50 mlynedd yn ôl i sefydlu'r wasg hon. Bu eu hymroddiad fel gŵr a gwraig dros waith plant yn arbennig ac yn gaffaeliad i eglwysi dros y wlad. Wedi i mi ddychwelyd o'r ymweliad hwnnw, fe wnaethon ni gyfieithu cyfres o werslyfrau yn Gymraeg, sef cyfres Ar y Ffordd, fel cynllun dwy flynedd ar gyfer yr oedrannau dan 5, dan 11 a than 18. Cyhoeddwyd nifer o lyfrau lliw ganddynt hefyd ar y pryd, gan gynnwys *Beibl Lliw Dwylo Bach*. Cyfrol a gefais yn yr Alban y tro hwn oedd cyfrol ddeniadol yn rhoi cefndir a thema pob un llyfr yn y Beibl i blant, sef *66 Books: one story*. Mae'n debyg na fydd yn bosib ei chyfieithu i'r Gymraeg – mae'n gyfrol sylweddol, ond byddwn yn cymeradwyo hon i unrhyw un sy'n gweithio gyda phlant yn yr eglwys fel cyfeirlyfr defnyddiol iawn. Dyma fanylion y gyfrol: <https://www.christianfocus.com/products/3087/66-books-one-story>

Heb os, roedden nhw'n bum diwrnod i'm hysbrydoli, a bendithiol iawn oedd clywed am yr angerdd oedd gan bawb y gwneis i eu cyfarfod dros gyflwyno'r Efyngyl i blant. Gweddïwn am fendith ar eglwysi'r Alban, ac y gwelir cynnydd yn y nifer plant sy'n mynychu – yn arbennig o gofio bod cynifer ohonynt wedi diflannu ers cyfnod y clo.

Ffilm newydd ar Addysg Grefyddol

Isod ceir dolen i'r ffilm newydd a grëwyd yn arbennig ar gyfer Cynghorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (Cymru) gan gynrychiadau Fresh Gecko.

Mae'r ffilm fer hon yn hyrwyddo gwerth Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn y Cwricwlwm i Gymru, ac mae wedi'i hanelu

at bobl ifanc, ysgolion a lleoliadau, rhieni/gwarcheidwaid, ac eraill sydd â diddordeb mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Y ddolen YouTube uniongyrchol yw

<https://m.youtube.com/watch?v=mdFxWoCvqzo>